

A fehérszélű denevér (*Pipistrellus kuhli*) első magyarországi adatai

First datas of Kuhl's pipistrelle (*Pipistrellus kuhli*) from Hungary

FEHÉR CSABA ENDRE

H-8360 Keszthely, Csabagyöngye u. 50/a

ABSTRACT: The article reports the turning up of the 26th Hungarian species, Kuhl's pipistrelle (*Pipistrellus kuhli*). The first specimen was caught on 5 August, 1993 in the castle-park of Keszthely. It was an adult male. At the same place four other specimens were found on 15-16 August. One of these was a nursing female, the other three were adult males. In Keszthely many specimens were seen flying so far. It is possible that there is a permanent nursing colony in the region.

Some specimens were also found in southern Hungary, both in front of a cave (Mánfai-kölyuk) and in the urban areas.

A hazai fauna még tartogat számunkra meglepetéseket. Nemcsak a rovarok, férgek és egyéb alsóbbrendű állatok képviselőiből kerülnek elő számunkra eddig idegen fajok, hanem a gerincesek köréből is.

A hazai denevérszakértők már csaknem lemondtak azoknak a fajoknak a megjelenéséről, melyeket nagy elődeink beharangoztak, hiszen sokéves kitaró kutatómunka árán sem került elő belőlük egyetlen példány sem. A szerencse ezúttal a fiatal kutatók mellé szegődött, akik létrehozva szervezetüket, a Magyar Denevérkutatók Baráti Körét gyakran közös akciók keretében végezték fáradságos, de egyben rendkívül lelkesítő tevékenységüket. Egy ilyen denevérkutató tábor során 1991-ben akadt hálókiba a hazánkban addig ismert 24 honos denevérfaj után a 25. az alpesi denevér (*Pipistrellus savii*) az Északi-középhegység egy pontján [DOBROSI 1994]. Érthetően ez az eredmény nagy lelkesedést váltott ki a résztvevők körében. Szinte napra pontosan két évre rá újabb hír röppent fel a szakmai berkekben: előkerült a régóta várt 26. faj is, az alapvetően mediterrán elterjedésű fehérszélű denevér (*Pipistrellus kuhli*).

1993-ban kezdődött el Zala-megye denevéreinek célzott kutatása. Ennek keretében augusztus 5-én került sor a Keszthelyi Festetics-kastély parkjának vizsgálatára. A munkát az akkoriban még csak körvonalazódó Denevérvédelmi Kutatócsoportunk aktív tagjainak segítségével végeztük. A parkban található 30 m hosszú és közel 10 m széles tónál állítottunk fel 2 db 12 m hosszú japán hálót a tó déli oldalával párhuzamosan. Elsőként korai denevér (*Nyctalus noctula*) hat példánya került a hálóra. 22 óra után fokozódó szél nehezítette a fogást, és jelezte a nyári vihar közeledtét. 22 óra 25 perckor a hálók behúzására indulva találtam rá a kis testű, nyugodtan viselkedő fehérszélű denevér első magyarországi példányára. A határozás, mely a fogazati bélyegeket (I¹ egyhegyű, I² nagyon kicsi, P¹ a fogsorból befelé húzódva, külső oldalról nem látható) felhasználásával történt, valamint a jellemző méretadatok felvétele után az adult korú him nemű állatról fényképfelvételek készültek, melyeken jól láthatók a faji jellegzetességek. Mindezekután a denevért a befogástól számított 40 perccel elteltével már szemerkélő esőben szabadon bocsátottuk.

Az eset után levélben értesítettem PAULOVICS PÉTER, valamint DOBROSI DÉNEST, akik válaszukban elégedettségüknek adtak hangot. 1993. augusztus 15-én DOBROSI

személyesen is felkeresett és elkísért egy, a parkban végzendő hálózás erejéig. Ez alkalommal megsokszoroztuk a hálófelületet, valamint kiiktattuk a tónál lévő közvilágítást és a tóparton kívüli fák közé is telepítettünk hálókat. A fehérszélű denevér újabb három hím példányát 20 óra 35 perc és 20 óra 43 perc között fogtuk, majd hajnali 3 órakor egy szopott emlővel rendelkező adult nőstény is a hálóba került. Ezek mellett megfigyeltük a faj további 15-20 példányát is a tó fölötti repülésük közben, valamint 20 pd. korai denevért és 1 pd. kései denevért (*Eptesicus serotinus*) fogtunk. Fényképfelvételeket ez esetben is készítettünk az állatokról.

Még ugyanebben a hónapban (augusztus 23-án) a Mecsek területén található Mátfai-kölyuknál fogtuk a faj egy következő nőstény példányát DOMBI IMRE, PAULOVIcs PÉTER és SZATYOR MIKLÓS részvétele mellett a kora hajnali órákban.

1994 február 15-én Pécsen a Kertvárosban találtak egy elpusztult denevért, melyet SZATYOR *Pipistrellus kuhli* juv. hímnek határozott. Az állat ezután a Magyar Természettudományi Múzeum Állattárába került.

1994 tavaszán kaptuk az újabb levélbeni bejelentést: PAULOVIcs Szegeden a Kállay-szigeten folytatott hálózás közben a fehérszélű denevér egy adult nőstény példányát találta.

Azóta Keszthely belterületén több helyen is rendszeresen megfigyeltük, illetve befogtuk a fehérszélű denevér újabb példányait, mely adatok alapján feltételezhető egy állandó kolónia jelenléte.

A fehérszélű denevér alapvetően Földközi-tenger melléki faj, ahol különösen lakott települések közelében gyakori. Személyesen is többször figyelhettem meg dél-franciaországi, spanyolországi városokban, amint lámpaoszlopok körül rovarokra vadászott. 1994 nyarán az albániai Tiranában 9 példányát sikerült begyűjtenem. Rendkívül ügyes és gyors repülő, ezáltal - némi gyakorlattal - a szabadban is könnyen megkülönböztethető a méretében hozzá nagyon közelálló törpe denevértől (*Pipistrellus pipistrellus*). Kolóniái általában épületek szűk zugaiban találhatóak, ahol egyszerre mintegy 20 körüli nőstény gyűlik össze, telelésükre pincékben, sziklarepedésekben kerül sor. A nőstényeknek általában két kicsinyük van.

Bár gyűrűzési adatok nem állnak rendelkezésünkre, feltehetően vándorlásra képes faj, különösen, ha erre külső tényezők kényszerítik. Elképzelésem szerint a faj inváziószerű szorvány-megjelenései az ország déli vidékein a határainkon túli harcok következménye, mivel a lakóházak lerombolásával nagyban csökkent a denevérek számára alkalmas bújóhelyek száma.

Irodalom

DOBROSI, D., 1994. Adatok a Bükk denevérfaunájához. *Fol. Hist.-nat. Mus. Matr.*, 18: 191-198.